

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КРАЇНОЗНАВСТВА ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ПІДГОТОВЧИХ ФАКУЛЬТЕТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

У статті досліджено психолого-педагогічні особливості вивчення країнознавства іноземними студентами підготовчих факультетів вищих навчальних закладів в Україні.

Ключові слова: вивчення, умови, особливості, підготовчі факультети, іноземні студенти, спеціальності, дослідження.

У сучасному світі щороку інтенсивно поширюються та розвиваються між-державні контакти у сфері освіти, зростає кількість молодих людей, які бажають здобути вищу освіту в іншій країні. Відповідно загострюється конкурентна боротьба на міжнародному ринку освітніх послуг. Освітній ринок поділено між країнами залежно від наукового та освітянського авторитету, престижу її навчальних закладів, ціни навчання й платоспроможності його учасників. Лідерами освітнього ринку вже тривалий час є такі розвинуті країни, як: США, Великобританія, Франція, Німеччина, Австралія. Останнім часом усе впевненіше на цьому ринку почувається Китай. До переліку цих країн уже можна віднести й Україну, де простежується стале зростання кількості іноземних студентів.

Великою популярністю український освітянський простір користується в країнах Азії та Африки: Марокко, Камеруну, Монголії тощо.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що різноманітні аспекти педагогічних проблем щодо шляхів підвищення ефективності навчального процесу для іноземних студентів дуже активно досліджують як викладачі-практики, так і вчені. Особливу увагу проблемам викладання іноземним студентам країнознавства на підготовчих відділеннях вищих навчальних закладів України приділено в працях таких українських науковців, як: А.О. Басова, Л.М. Горева, Д.В. Закревський, В.І. Ковальова, В.І. Пелешенко, В.К. Хильчевський, Т.А. Шмоніна та ін.

Ці дослідження із часом не втрачають своєї актуальності й мають цілеспрямований узагальнювальний характер, що дає змогу в комплексі вивчати та вдосконалювати процес викладання країнознавства для іноземних студентів на підготовчих факультетах вищих навчальних закладів України.

Мета статті – висвітлити проблеми та чинники, що сприяють підвищенню ефективності викладання країнознавства з урахуванням культурних, релігійних, гендерних та інших особливостей іноземних студентів.

Вивчення та вмiле використання в навчальному процесі особливостей менталітету вихідців з країн далекого зарубіжжя дає змогу якомога швидше пройти шлях їхньої адаптації до реальних умов країни перебування.

Саме країнознавство допомагає іноземним студентам скоротити шлях від перших, скоріше інтуїтивних, ніж свiдомих, уявлень про менталітет людей країни навчання до повноцінної міжкультурної комунікації.

Але повноцінний навчальний процес з навчання дисципліни “Країнознавство” є абсолютно неможливим без дотримання певного набору умов. Першою такою вимогою є професійні якості викладачів країнознавства. Проблема полягає в тому, що жоден навчальний заклад не готує таких фахівців. І якщо викладач історії або будь-якої гуманітарної дисципліни ще може перекваліфікуватись на викладача країнознавства (головним чином це відбувається самотійно, у кращому разі через стажування в іншому навчальному закладі, де працюють викладачі, які мають практичний досвід у викладанні цієї дисципліни), то викладач фізики чи математики робить це за рахунок перевіреного, але не завжди педагогічно виправданого методу “спроб і помилок”. Ще однією проблемою є відсутність методичного забезпечення цієї дисципліни для іноземних студентів (на відміну від курсу “Лингвострановедение”, який існував ще за часів СРСР і повністю був методично забезпечений, головним чином розробками Інституту російської мови ім. О.С. Пушкіна).

Нагальність вирішення проблеми методичного забезпечення курсу країнознавства та її складність полягає, перш за все, у розбіжності менталітетів іноземних студентів, їхнього віросповідання, різного рівня освіти, мотивації до навчання, а головне – обмеженим лексичним запасом, недостатнім володінням мовою країни навчання. Для вирішення цієї методичної проблеми в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті було розроблено тематичні блоки для курсу “Країнознавство”, що покликані сприяти акультурації іноземних студентів у процесі знайомства не лише з історичними та географічними особливостями України, її освітньою системою, з духовною та матеріальною культурою. Особлива увага приділяється історії та культурі, традиціям і ментальним особливостям регіону їх навчання. У нашому випадку – це Слобожанщина, а вже після ознайомлення з близьким “колом” ареалу проживання та навчання іноземних студентів, ці знання можна поступово розширювати, зрештою, охоплюючи всю країну [1, с. 129]. Певні проблеми викликає й організація навчального матеріалу. Оскільки основною одиницею організації матеріалу на заняттях прийнято навчальний текст, а робота з текстом передбачає взаємодію реципієнта з текстом, то країнознавчий текст повинен не лише відповідати реальним комунікативним потребам іноземних студентів підготовчого факультету з лінгвістичного погляду, а й враховувати їх інтереси й особистісні культурологічні особливості. Таким чином, країнознавчі навчальні тексти повинні являти собою модифікацію кількох навчальних текстів, вони мають виступати як конгломерат можливостей для вдосконалення основних видів мовної діяльності, культурологічної, пізнавальної та комунікативної компетенції.

З огляду на це методика викладання країнознавства на початковому етапі повинна враховувати різноманітні параметри зовнішнього характеру, до яких належать: право вільного вибору мови навчання на всіх етапах навчального процесу, творчу особистість викладача й основи гуманізації навчального процесу [2, с. 327].

Ще й досі в методиці викладання країнознавства в Україні не існує навчальних матеріалів щодо формування культурологічної компетенції іноземних студентів підготовчих факультетів (стосовно курсу “Країнознавства”). На тих же нечисленних, на жаль, підготовчих факультетах, де запроваджено курс країнознавства, кожен з викладачів, які викладають цей курс, змушені розробляти його самотійно.

Крім того, значною проблемою для розроблення методичного забезпечення цього курсу є національне розмаїття іноземних студентів, що приїхали на навчання, та їхня майбутня професійна спрямованість. Це можна проілюструвати, аналізуючи контингент, що приїхав на навчання у 2012 р. на підготовчий факультет Харківського національного автомобільно-дорожнього університету: 56% студентів приїхали з Марокко, 12% – з Камеруну, 8% – з Китаю, 6% – з Монголії, 3% – з Тунісу, по 2% – з Туреччини та Йорданії і по 1% – ще з 10 країн. За обраними спеціальностями вони розподілились таким чином: майбутні медики – 9 груп (50%), майбутні інженери – 6 груп (33%), майбутні економісти – 2 групи (11%), гуманітарні – 1 група (6%) (див. табл.).

Таблиця

**Національний склад студентів ХНАДУ
за спеціальностями у 2012 р., %**

Країна	Медичні	Технічні	Економічні	Гуманітарні
Марокко	69	31		
Камерун	33	43	24	
Китай		8	38	54
Монголія	9	91		
Туніс	80	20		
Туреччина	25	75		
Йорданія	4			
Ірак	33		67	
Алжир		3		
Палестина	2			
Гвінея			2	
Азербайджан		1	1	
Конго			2	
В'єтнам		1		
Кот д'Івуар		1		
Усього	50	35	11	4

Висновки. Таким чином, аналізуючи досвід та практику проведення занять з країнознавства для різних категорій студентів підготовчих факультетів вищих навчальних закладів України, а також виходячи з теоретичних досліджень проблем вивчення країнознавства іноземними студентами, можна сформулювати критерії диференціації вимог до навчального матеріалу курсу залежно від національних, освітніх, фахових, релігійних, культурних та інших відмінностей студентів.

Так, необхідними та достатніми умовами для забезпечення якісного вивчення країнознавства є:

– ментальна відповідність потребам іноземних студентів та можливостей університету для забезпечення відправлення релігійних обрядів і свят, особливостей культури та побуту;

– науково обґрунтоване методичне та інформаційне забезпечення навчального процесу;

– творче використання інноваційних форм і методів вивчення навчального матеріалу з урахуванням національних відмінностей іноземних студентів.

Особливості вивчення країнознавства іноземними студентами на підготовчих факультетах вищих навчальних закладів України є актуальними й потребують подальшого дослідження, що пов'язано, перш за все, зі стабільним зростанням попиту на здобуття вищої освіти іноземними студентами в нашій країні та загальною світовою тенденцією розширення культурного обміну.

Список використаної літератури

1. Бондаренко Л.Н. Краеведение как один из факторов формирования культурологической компетенции студентов-иностранцев подготовительного факультета : матер. Межвуз. науч.-метод. конф. “Актуальные вопросы обучения студентов-нефилологов украинскому и русскому языкам на современном этапе” / Л.Н. Бондаренко. – Харьков : Авеста, 1996. – С. 129–130.

2. Корейво З. Проблемные вопросы преподавания русского языка на начальном этапе в вузе технического профиля / З. Корейво, В. Скуковски // Материалы Международной научной конференции “Литература и языки восточных славян”. – Ополе, 1997. – С. 325–328.

3. Научная библиотека диссертаций и авторефератов [Электронный ресурс] / disserCat : сайт. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/ispolzovanie-psikhofiziologicheskikh-aktiviziruyushchikh-vozdествii-s-tselyu-povysheniya-ef#ixzz2RY0MDFMr>.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2013.

Бондаренко Л.Н., Рыжков Н.Н. Особенности изучения страноведения иностранными студентами подготовительных факультетов в высших учебных заведениях Украины

В статье исследуются психолого-педагогические особенности изучения страноведения иностранными студентами подготовительных факультетов высших учебных заведений в Украине.

Ключевые слова: *изучение, условия, особенности, подготовительные факультеты, иностранные студенты, специальности, исследования.*

Bondarenko L., Ryzhkov N. The peculiarities of learning country-specific studies by foreign students of the preparation departments at Ukrainian higher educational establishments

The psychological and pedagogical features of learning country-specific studies by foreign students of the preparation departments at Ukrainian higher educational establishments are researched in the article.

Key words: *learning, conditions, features, preparation departments, foreign students, specialization, research.*